

Het Natuurmuseum Rotterdam is sinds 1987 gehuisvest in Villa Dijkzigt aan de Westzeedijk in het Museumpark; in 1995 zal de uitbreiding met een modern paviljoen aan de noordgevel van de villa voltooid zijn.



DEINSEA, dr. A.B. van Deinse en het Natuurmuseum Rotterdam

Het Natuurmuseum Rotterdam herbergt een natuurhistorische collectie die qua omvang, nationaal gezien, tot de middelgroten gerekend mag worden. De collectie vond haar oorsprong in 1927 toen een aantal vooraanstaande Rotterdamse natuurhistorici de 'Vereeniging tot Oprichting en Instandhouding van een Natuurhistorisch Museum te Rotterdam' oprichtten en hun privé-verzamelingen bijeenbrachten in een schoollokaal aan de Schiedamsesingel. Door omvangrijke schenkingen en actief verzamelen groeide de collectie gestaag. Na omzwervingen door het Rotterdamse vond het Natuurhistorisch Museum Rotterdam in 1987 haar huidige huisvesting in de monumentale Villa Dijkzigt aan de Westzeedijk in het Museumpark. Daar wordt onder de nieuwe naam Natuurmuseum Rotterdam en met een nieuw elan ruim zestig jaar werk ten behoeve van collectie en publiek voortgezet.

De huidige kleine museumstaf voert wat betreft het collectiebeheer een aantal basale taken uit, maar richt zich meestentijds op uitvoering van publiekstaken. Dit zou betekenen dat de 'collectie NMR' niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk 'dood' is. Niets is echter minder waar, want de museumstaf wordt ondersteund door een twintigtal 'honoraire conservatoren' die elk een deelcollectie onder hun beheer hebben. Deze vrijwilligers, die qua achtergrond uiteenlopen van academisch geschoolde biologen tot autodidacten op zoologisch, paleontologisch en botanisch gebied, waarborgen een verantwoord beheerde 'levende' collectie. Het Natuurmuseum Rotterdam heeft hiermee een balans gevonden tussen de educatieve publieks-functie en de wetenschappelijke beheerstaak.

Een vergelijkbare combinatie van educatie en wetenschap was verenigd in de persoon van de Rotterdamse bioloog, internationaal gewaardeerd walvisdeskundige, en leraar Antonius Boudewijn van Deinse (1885-1965). Het jaarboek van het Natuurmuseum Rotterdam, waar-

van u nu de eerste aflevering in handen heeft, is naar hem vernoemd.

Dr A.B. van Deinse was van 1913 tot 1951 leraar natuurlijke historie (later biologie) aan het Erasmiaans Gymnasium te Rotterdam. Hij bracht daar een belangwekkende natuurhistorische collectie bijeen, het zogenoemde 'Kabinet Van Deinse'. Het bestond naast preparaten van algemeen zoologische aard, voor het merendeel uit complete en gefragmenteerde skeletten van walvis- en dolfijnachtigen, de geconserveerde organen en andere vlezig onderdelen van deze dieren en talloze producten die van walvis vervaardigd werden. Van Deinse fabriceerde zijn preparaten op onnavolgbare wijze met behulp van ijzerdraad, zwart gelakte plankjes, lijstjes en sokkeltjes en etiketteerde het geheel - in zijn

Dr A.B. van Deinse (1885-1965) lezend in zijn proefschrift ; Rotterdam, 21 mei 1965 (foto: archief Nationaal Natuurhistorisch Museum)



hanepoterige handschrift of in sjabloonletters, op met zorg achter glas ingelijste tekstbordjes - zowel wetenschappelijk als educatief op voorbeeldige wijze. Tot ver na zijn pensionering bleef Van Deinse aan zijn kabinet werken. Drie jaar na zijn dood werd een deel van het wetenschappelijk belangrijke materiaal uit het kabinet overgedragen aan het Natuur(historisch) Museum Rotterdam dat al Van Deinse-materiaal bezat. In 1977 volgde een tweede overdracht, deze keer aan het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie te Leiden (thans Nationaal Natuurhistorisch Museum). Het Erasmiaans Gymnasium schonk in 1987 het inmiddels verstofte, schamele restant van het Kabinet Van Deinse aan het Natuurmuseum Rotterdam.

Rotterdammer, erkend wetenschapper, gedreven verzamelaar, museumman *pur sang* en enthousiast educator, het zijn kwalificaties van Van Deinse waaraan het Natuurmuseum Rotterdam zich graag spiegelt. En het is daarom dat ons jaarboek de naam van Van Deinse draagt.

Met DEINSEA biedt het Natuurmuseum Rotterdam zijn medewerkers en anderen een platform voor publicatie van zoölogisch en paleontologisch onderzoek in het algemeen, en onderzoek aan natuurhistorische collecties (met name de

collectie NMR) in het bijzonder. Met nadruk wil DEINSEA bijdragen publiceren die museologische aspecten van de natuurlijke historie betreffen. Het Natuurmuseum zet met DEINSEA de (korte) reeks wetenschappelijke publicaties* voort die in 1932 begon met de *Determineerlijst der Nederlandsche Cetacea* door A.B. van Deinse.

Tenslotte dit. Het zal de oplettende lezer wellicht opvallen dat het merendeel van de bijdragen in deze aflevering al in 1989, 1990 en 1991 het bureau van de redactie bereikte. Het was dan ook in 1989 dat een (wellicht ondoordachte) oprisping van de huidige redacteurs in de kring van collectiebeheerders om 'vanuit het NMR een wetenschappelijk tijdschrift te publiceren' in een prompt aanbod van artikelen resulteerde. De lange aanloopperiode van DEINSEA is dus geenszins te wijten aan gebrek aan copij. Zij die in de afbeelding van een schildpadschild op de omslag van dit jaarboek een zekere symboliek zien met de traagheid waarmee het uiteindelijk tot stand kwam, hebben het mis. Het *Emys*-schildje staat op de kaft uit respect en bewondering voor Niek Kerkhoff die het langst (bijna vijf jaar) geduldig en zonder morren op publicatie van zijn werk heeft gewacht.

C.W. Moeliker

* Deinse, A.B. van, 1932 - *Determineerlijst der Nederlandsche Cetacea* - Publicatie No. 1 van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam.

Landsman, H. 1933 - *Determineerlijst der Nederlandsche Chiroptera* - Publicatie No. 2 van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam.

Eykman, C. 1937 - *De Nederlandsche Zoogdieren, Deel I Insecteneters en Knaagdieren (Insectivora et Rodentia)* - Vereniging tot Oprichting en Instandhouding van een Natuurhistorisch Museum te Rotterdam.

Eykman, C. 1937 - *De Nederlandsche Zoogdieren, Deel II Vleermuizen, Roofdieren en Hoefdieren (Chiroptera, Carnivora et Ungulata)* - Vereniging tot Oprichting en Instandhouding van een Natuurhistorisch Museum te Rotterdam.